Ny forskning fra Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging (NSSF)

Halvparten av innleggingane skuldast sjølvmondsrisiko

Ein ny studie utført i samarbeid mellom NSSF og Haukeland universitetssjukehus viser at sjølvmondsrisiko er årsaka til meir ein halvparten av alle innleggingane i akuttpsykiatrien ved sjukehuset.

- Jo fleire gonger ein pasient har vore innlagt, desto større sjanse er det for at innlegginga er relatert til sjølvmondsrisiko, seier stipendiat og forskingssjukepleiar ved Haukeland universitetssjukehus, Liv Mellesdal.

Studien byggjer på eitt års kartlegging av 1245 fortløpande innlagte pasientar ved Psykiatrisk akutt-mottak (PAM) i Bergen. PAM er det mottaket som tar imot flest akuttinnleggingar per år i Noreg.

Sjølvmondstankar

Sjølvmondsrisiko i samband med psykiatrisk innlegging kan handle om at pasienten har uttrykt sjølvmondstankar og sjølvmondsplanar. Eller ei samla vurdering av pasienten si sjukehistorie, aktuelle tilstand og situasjon tilseier at slik risiko kan vere tilstades. I nokre tilfelle kan det handle om risiko for gjentaking etter eit sjølvmondsforsøk.

- Sjølvmondsrisiko var hovudgrunn eller medverkande årsak til omkring 54 prosent av alle innleggingane. Etter den første innlegginga vart eventuelle gjeninnleggingar registrert over ei periode på omkring halvanna år, seier Mellesdal.

Over 60 prosent av gjeninnleggingane var relatert til sjølvmondsrisiko, noko som kan henge saman med at ei lita undergruppe hadde særleg mange slike innleggingar.

Vil førebyggje sjølvmondsadferd

Studien er eit samarbeid mellom Haukeland universitetssjukehus og Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging (NSSF) ved Universitetet i Oslo. Og resultatane er nyleg publisert i det internasjonale forskingstidsskriftet *Psychiatric Services*.

Hensikta med studien er å få kunnskap som kan danne grunnlag for å førebyggje sjølvmondsadferd blant pasientar som behandlast i psykiatrien, då tidlegare studie viser at ein stor del av dei som tek sitt eige liv, eller prøver å ta sitt eige liv, tidlegare har vore innlagt i psykiatrisk sjukehus. I Noreg er det om lag 500 personar som kvart år tek sitt eige liv. Studien viser òg at pasientar med ruslidingar og personlegdomsforstyrningar hadde auka risiko for gjeninnlegging, samt dei som er arbeidsledige eller mottakarar av sosiale ytingar.

- Vi har no skaffa oss eit oversiktsbilete over personar som blir innlagt i akutt-psykiatrien og kva som kjenneteiknar dei som blir gjeninnlagt. No skal vi sjå på kva behandling desse pasientane har fått i psykiatrien. I tillegg skal vi undersøke kor mange av desse som også har blitt lagt inn på somatiske sjukehusavdelingar på grunn av at dei har skada seg sjølv, seier Lars Mehlum, leiar for Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging.

Mellesdal L, Mehlum L, Wentzel-Larsen T, Kroken R, Jørgensen HA.

Suicide risk and acute psychiatric re-admissions: a prospective cohort study *Psychiatr Serv.* 2010 Jan;61(1):25-31

Forskingssjukepleiar
Liv Mellesdal er stipendiat og prosjektleiar for studien.

Professor dr.med. Lars Mehlum
er rettleiar for studien. Han
er òg leiar for NSSF.

SIPEA-prosjektet.
Suicidale pasienter innlagt i Psykiatrisk akutt-mottak (PAM) i Helse Bergen – en prospektiv oppfølgingsstudie.

Prosjektleder: Liv Mellesdal
Forskergruppe: Lars Mehlum,
Hugo Jørgensen og
Tore Wentzel-Larsen

Hovedmål:

Å skaffe kunnskap som kan bidra til etablering av differensierte forebyggings tiltak, behandlings- og oppfølgings-tilbud til personer som i dag innlegges i psykiatrisk akutt-mottak, særlig med tanke på tilbud som kan forebygge selvmord hos risikoutsatte grupper.

Delmål:

- å gjøre en grundig kartlegging og beskrivelse av bakgrunnsvariabler og faktorer som kan være relatert til selvmordsrisiko hos pasienter som innlegges ved psykiatrisk akuttavdeling
- å beskrive hvilken behandling pasientene har hatt innenfor det psykiske helsevernet før den aktuelle innleggelsen (indeks innleggelse) og å beskrive oppfølging på spesialistnivå etter indeks innleggelse
- å analysere sammenhenger mellom pasient-/ situasjons- og behandlingsrelaterte variabler, og pasientenes forløp med tanke på selvmordsadferd, gjeninnleggelser, evt død (alle årsaker)

Nye forskningspublikasjoner fra NSSF

Gravseth HM, Mehlum L, Bjerkedal T, Kristensen P.

Suicide in young Norwegians in a life course perspective. Population based cohort study. Journal of Epidemiology and Community Health 2010;64:407-412.

Selv mord er en av de viktigste dødsårsakene blant unge, også i Norge. Flere risikofaktorer er velkjente, særlig de som er knyttet til psykisk helse i voksen alder. Man antar likevel at flere risikofaktorer kan ha sitt opphav tidlig i livet. Denne studien fokuserer på slike tidlige risikofaktorer for selvmord i den generelle norske befolkningen i et livstidsperspektiv. Flere nasjonale personregistre inneholdende data om biologiske og psykososiale variabler fra barndom til ung voksen alder ble koblet. Alle norske levendefødte barn i perioden 1967-1976 ble inkludert og fulgt opp til og med 2004. Personer som døde eller utvandret før året for sin 19. fødselsdag, da oppfølgingsperioden startet, ble ekskludert. Studiepopulasjonen omfattet 610 359 personer og utfallsmålet var selvmord. I alt 1406 selvmord (0,23 %) ble registrert, og risikoen for selvmord var fire ganger høyere hos menn enn hos kvinner. Andre risikofaktorer som ble påvist var følgende: å ikke være førstefødt (adj HR for menn og kvinner (95 % K.I.): 1.22 (1.07-1.39) og 1.42 (1.08-1.88)), ustabilitet i mors ekteskapelige status under indekspersonens barndom, foreldres selvmord (hovedsakelig hos kvinner), lav BMI (bare undersøkt hos menn), lav utdannelse og indikasjoner på alvorlig psykisk sykdom. Studien gir empirisk støtte til antakelsen om at selvmord hos unge voksne kan ha røtter i tidlig barndom. Effekten av risikofaktorene virker sannsynligvis gjennom flere mekanismer slik som sammensetning av og stabilitet i foreldrehjemmet.

Herrestad H, Biong S.

Relational hopes: A study of the lived experience of hope in some patients hospitalized for intentional self harm.

International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being, 2010; 5(1): 4651-9.

Håpløshet er et veletablert prediktor for selvmord, og det å inspirere til håp er et viktig mål i psykisk helsevern, men det er få studier av håp blant personer med suicidal atferd. Målet med denne studien var å tolke den levde erfaringen av håp hos noen pasienter innlagt for villet egenskade. Tolv personer med suicidal atferd i form av overdose av medisiner ble intervjuet kort tid etter innleggelse på sykehus og bedt om å fortelle om sine håp. Intervjuene ble analysert ved hjelp av en fenomenologisk hermeneutisk metode inspirert av Ricoeurs teori om fortolkning. Den naive lesning var at håp er noe relasjonelt. Den strukturelle analysen identifiserte tre temaer: håp til livet, håp til døden og handlingen å håpe. Forskerne fant som et felles tema for intervjuene uttrykk for bestemte eller ubestemte relasjonelle håp om liv og død. Klinikere kan nok bekymre seg for at det er lite sannsynlig at pasienten får sitt håp oppfylt når pasienten gir uttrykk for ubestemte håp. Imidlertid kan det å ha ubestemte håp være en måte å unngå opplevelser av nederlag, skuffelse og håpløshet.

Nrugham L, Holen A, Sund AM.

Associations between violent life events, depressive symptoms, resilience and suicide attempts by young adulthood

J Nerv Ment Dis. 2010 Feb;198(2):131-6.

Finnes det noen sammenheng mellom det å ha opplevd voldelige traumatiske livshendelser og selvmordsforsøk blant deprimer

ungdom? Hva slags rolle hadde resiliens under disse forholdene? En undergruppe av hovedsakelig deprimer ungdom (gjennomsnittsalder = 13,7 år) ble fulgt opp etter 1 år og undersøkt på nytt etter 5 år (n = 252, gjennomsnittsalder = 20,0 år, 73 % deltakelse). Spørreskjema inneholdt bl.a. Connor-Davidson Resilience-skala. Traumatiske livshendelser og psykisk helse ble kartlagt ved hjelp av K-SADS - Present & Lifetime.

Vi fant at selvmordsforsøkere opplevde flere voldsepisoder enn andre ungdommer og var voldsofre snarere enn voldsvitner. De var også mer deprimerede og hadde lavere resiliens-skårer. Resiliens påvirket forholdet mellom voldelige hendelser og selvmordsforsøk, selv blant deprimerede ungdommer, slik at ungdommer med høyere resiliens hadde lavere forekomst av selvmordsforsøk.

Nrugham L, Herrestad H, Mehlum L.

Suicidality among Norwegian youth: Review of research on risk factors and interventions.

Nord J Psychiatry. 2010 Mar 2. [Epub ahead of print]

Et søk i Pubmed ble brukt som grunnlag for en oppsummering av publiserte empiriske studier av suicidalitet blant norsk ungdom. Aldersgrensen ble satt til 25 år. Et søk i tidsskriftet Suicidologi ble brukt som grunnlag for en oversikt over intervensjonene. De fleste studier fokuserte på psykologiske og psykiatriske risikofaktorer. Andre suicidologiske aspekter, psykososiale og samfunnsmessige risikofaktorer, og virkninger av tiltakene var lite studert i de publiserte arbeidene. Depresjon, tidligere selvmordsforsøk, alkoholbruk og det å ikke bo sammen med begge biologiske foreldre var risikofaktorer som konsistent ble funnet i både selvmords- og selvmordsforsøk-studier. Tidlig oppdagelse og behandling av selvmordsforsøk, depresjon og alkoholbruk er tiltak som hyppig anbefales i en klinisk sammenheng.

Barrett EA, Sundet K, Færden A, Nesvåg R, Agartz I, Fosse R, Mork E, Steen NE, Andreassen OA, Melle I.

Suicidality before and in the early phases of first episode psychosis Schizophr Res. 2010 Jun;119(1-3):11-17.

Pasienter med psykoselidelser har en forhøyet risiko for selvmord og selvmordsatferd, sammenlignet med normalbefolkningen. I en norsk studie undersøkte Barrett og kolleger suicidalitet hos 170 førstegangpsykosepasienter i perioden før de kom i behandling. De fant at forekomsten av suicidal atferd var høy i perioden med ubehandlet psykose. Fjorten prosent av pasientene gjorde selvmordsforsøk i denne perioden. Selvmordsforsøk i perioden med ubehandlet psykose forekom oftere hos pasienter som hadde depressive episoder, som var yngre da de debuterte med psykose og som hadde brukt illegale stoffer. Forskerne fant også at førstegangpsykosepasienter med selvmordsforsøk var psykotiske over lengre tid før de kom i behandling.

Resultatene indikerer at programmer som er rettet inn mot tidlig oppdagelse av psykoselidelse (f.eks TIPS) og som klarer å redusere varigheten av ubehandlet psykose, kan ha en spesifikk forebyggende effekt på suicidal atferd i denne pasientgruppen. Dette støttes av funn fra en annen norsk studie av Ingrid Melle og kolleger (2006) som fant at førstegangpsykosepasienter fra et område med TIPS-program rapporterte mindre alvorlig suicidalitet enn tilsvarende pasienter fra et område uten et slikt program.